

FORUM

NOORDSE WOELMUIS EN BOOMKIKKER: RECHTGEAARDE AMBAS- SADEURS OF CORRUPTE AMBTENAREN?

Rob Lenders

Ik heb helemaal geen verstand van zoogdieren. Reptielen, amfibieën en vissen zijn meer mijn pakkie-an. Toch heb ik al jaren een abonnement op Zoogdier, al was het alleen maar om de fraaie columns van RA(ra), maar daarover later meer. Wie zou dan ook ooit hebben gedacht dat ik nog eens een bijdrage voor dit fraaie blad zou schrijven!? Het Forum-artikel over de herintroductie van de noordse woelmuis in Zoogdier 10(1) prikkelde me echter zodanig dat ik het niet kon nalaten nog dezelfde dag dat het extra dikke nummer in mijn brievenbus viel in de pen te klimmen. Discussies over herintroductie leven immers dwars door bijna alle organisme-groepen heen, en dat al decennia-lang met een wisselend overwicht voor dan weer eens voorstanders, dan weer eens tegenstanders. Diverse PGO's hebben themadagen rond herintroductie georganiseerd met steevast een patstelling als uitkomst. Mag ik een duit in het zakje stoppen?

Mede gevoed vanuit het ideaal van natuurbescherming inventariseren en monitoren we met zijn allen reeds jarenlang planten en dieren in Nederland. Met die gegevens in de hand proberen we ons steentje bij te dragen aan bescherming en herstel van natuur in ons land. Het Natuurbeleidsplan werd door velen van ons omhelsd als zijnde de oplossing voor de problemen waar we ons mee geconfronteerd zagen. Ik ben het vanuit de grond

van mijn hart met Dennis eens wanneer hij stelt dat het NBP negen jaar na dato nog veel te weinig heeft opgebracht. Besluitvorming en uitvoering verlopen (te) traag en stroperig, en de achteruitgang van natuur gaat, misschien minder snel, gewoon door. Vanuit veel PGO's wordt het beleidsinstrument soortbeschermingsplan toegejuicht, maar ook daar verlopen de ontwikkelingen veel te langzaam. Zo ziet het er naar uit dat na meer dan tien jaar

"Gaat het slecht met de boomkikker, dan delen ongetwijfeld vele andere organismen in de malaise".
Foto Dennis Wansink

schrijven en praten het soortbeschermingsplan voor de geelbuikvuurpad mogelijk te laat komt. De herpetologen dreigen daarmee ook hun eerste uitgestorven soort in Nederland te krijgen. Als ik RA goed heb begrepen, zie ook Zoogdier 10(1), moeten we daar blij mee zijn. Het zal onze organisatie immers ten goede komen!

Wat dan?

Als we het tot zoverre met elkaar eens zijn, duikt natuurlijk de vraag op wat te doen tegen deze verdergaande achteruitgang? Moeten we lijdzaam toekijken hoe het beleid dreigt te mislukken, of zijn herintroducties misschien de oplossing? In ons eigen blad, RAVON, heb ik over dat laatste punt al eens eerder mijn mening geuit (Lenders, 1998). Kort samengevat gaat het mijns inziens om de vraag of die beestjes en plantjes die elke PGO koestert 'doel van' of 'middel voor' natuurbeheer zijn? Wat mij betreft is dat duidelijk: 'middel voor'. Ik beschouw de noordse woelmuis, of, laat ik het dichter in de buurt houden van mijn eigen expertise, de boomkikker, als een ambassadeur van een ecosysteem. Gaat het met mijn boomkikker goed in een gebied, dan zullen ook een aantal andere soorten die ik niet zie of ken het naar alle waarschijnlijkheid goed hebben. Gaat het

slecht met de boomkikker, dan delen ongetwijfeld vele andere organismen in de malaise (zie ook Van der Velde et al., 1994). Herintroductie van alleen de boomkikker in een ogenschijnlijk geschikt gebied heeft dan alles weg van het faciliteren van een egocentrische, corrupte ambtenaar. De ambassadeur heeft het goed, terwijl zijn volk lijdt, veelal in stilte. Bij het ethische vraagstuk dat opduikt wanneer men zich realiseert dat het gebied ook voor de ambassadeur wel eens niet geschikt zou kunnen blijken te zijn (oeeps, herintroductie-experiment mislukt, sorry) wil ik hier niet eens stilstaan.

Dennis Wansink en René Descartes

Wanneer men zich verdiept in de milieuen natuurfilosofie, ontdekt men steevast dat filosofen de oorzaak van de huidige natuur- en milieucrisis in het 'verlichtingsdenken' plaatsen. Onder invloed van Descartes ging de mens meer en meer vertrouwen stellen in het natuurwetenschappelijk denken met als doel beheersing (let wel, niet 'beheer') van de natuur. Ongetwijfeld hebben de natuurwetenschappen met de biologie voorop, de laatste decennia ook veel in positieve zin bijgedragen aan natuurbeheer, maar een experiment zoals dat waar Dennis Wansink voor pleit, hoort meer thuis in de lijn van Descartes.

Het past echter niet te gaan experimen-

teren met de natuur met als doel invulling van ecosystemen zoals wij dat wensen. Dat is ook niet de filosofie van natuurontwikkeling zoals Dennis suggereert (hoe natuurontwikkeling in de praktijk uitwerkt laat ik hier maar even achterwege). Als Nederland al een park is, dan moeten wij als natuurbeschermers pleiten voor een Engelse landschapstijl, met tenminste nog enige mate van ongedwongenheid, in plaats van voor de Franse stijl waarbij wij ieder plantje en diertje zijn eigen vierkante millimeter in de tuin toekennen. Maar liever nog zou ik stug willen blijven pleiten voor een harmoniemodel: mens en natuur naast elkaar, of zelfs misschien wel in elkaar, met over en weer respect voor elkaars behoeften en mogelijkheden.

Dat betekent ook dat we de noordse woelmuis moeten faciliteren, het hem gemakkelijk maken om geïsoleerde gebieden wel te kunnen bereiken! Daar ligt de uitdaging en de winst! Dat we de schade die we de natuur gedurende vele decennia hebben aangedaan niet in een nacht weer teniet kunnen doen, zullen we voor lief moeten nemen. Herintroduceren om ons eigen ongeduld te compenseren getuigt volgens mij geenszins van respect voor de mogelijkheden van de natuur zelf. Het lijkt roeien tegen de macro-economische stroom in, maar het kunstmatig in stand houden van bedreigde soorten door ze uit te zetten in geïsoleerde gebieden waarvan het nog maar de vraag is of ze geschikt zijn, beschouw ik als het hoofd in de schoot leggen en het faillissement over jezelf afroepen. "Kijk eens wat een mooie

bloem ik hier heb geplant" terwijl de rest van Nederland stelselmatig wordt afgebroken en weer wordt opgebouwd volgens onze normen. Ook de natuur, want ook die is immers maakbaar! Dat die natuur in de toekomst alleen nog uit corrupte ambtenaren bestaat moeten we dan gemakshalve maar even vergeten!

Heeft RA misschien toch gelijk?

Herintroductie wordt steeds meer praktijk in Nederland. Nadat de bever in Nederland over de dam was (hoewel je dat nog kon rechtvaardigen als een functionele herintroductie) volgden pimperlblauwtje en raaf, en binnenkort ook otter en noordse woelmuis(?). Gezien het voorgaande mag duidelijk zijn dat ik hier geen voorstander van ben en vind ik herintroductie getuigen van menselijke arrogantie. Slechts onder één voorwaarde kan ik akkoord gaan met herintroductie en wel als, in navolging van de suggestie van RA, alle 42.000 soorten die we in Nederland kennen eigen belangenverenigingen krijgen die intensief met elkaar samenwerken om 'hun' soort ook voor de toekomst te behouden. 🐾

Literatuur

- Lenders, R., 1998. Betekenis en nut van de 'boomkikkernorm'. Een standpunt over (her)introductie. RAVON 2(1): 6-8.
 RA, 1999. Winnen met lege niches. Zoogdier 10(1): 44.
 Van der Velde, G., R.S.E.W. Leuven, & H.J.R. Lenders, 1994. Grenzeloze soortbescherming? De Levende Natuur 95(5): 192-199.
 Wansink, D., 1999. Forum. Zet de noordse woelmuis uit! Zoogdier 10(1): 25-26.

Ambtenaren van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kijken 'hoe natuurontwikkeling in de praktijk uitwerkt...'. Foto Dennis Wansink

Rob Lenders, RAVON, Roukensstraat 3, 6521 BM Nijmegen

